

Winst

Herden
Olyslaegers
roman

De Bezige Bij Antwerpen

winst

voor mijn vrouw Nikkie

hier

7

nul

9

een

17

twee

69

drie

97

vier

129

ginds

167

heer
van zwijn

169

vrouw
van vos

233

aan de
kim

309

hier

nul

Mag ik? De tijd is er rijp voor. De tijd staat op barsten. Jij weet wat ik ben, Donald. Zo diep zit ik niet verscholen in jou. Zo diep zit ik niet verscholen in ieder van jullie. Jazeker, jij hebt me al eens gezien. Ik was die schaduw in jouw slaapkamer toen je voor de eerste keer begreep wat een nachtmerrie was. Omgeven door knuffeldieren lag je in je bed. Je zus sliep. Je ouders bedreven de liefde in de kamer naast je. Dat geluid wist je niet te plaatsen, het maakte je wat angstig. Vlak daarna huilde jouw vader. Jij had zijn snikken nog nooit eerder gehoord. Je werd koud vanbinnen. Het was de avond voordat jullie naar Spanje vertrokken voor een vakantie die je nooit zou vergeten. Toen stak ik mijn lange, blauwe tong voor het eerst naar je uit. En daarna heb je me een tijdje overal gezien, ook overdag. En je wist toen al dat iets zoals ik nooit weggaat. Ik bewaar je geheimen. Ik lever commentaar op je daden. Ik neem akte van je begeerte, je ambitie en de weg die je aflegt. En aan het einde overzie ik alles. Jij weet dat je mij nooit met een ander zult kunnen delen. Iedereen zou je voor gek verklaren. Nee, niemand zou durven zeggen dat jouw woorden herkenbaar zijn, dat ze weten dat er iets zoals ik huist in ieder van hen. Maak je niet wijs dat ik je stuur. Raad hoeft je niet van mij te verwachten. Die tijden zijn al lang voorbij. Leg je erbij neer dat ik simpelweg de enige ben die jou met 'jij' kan aanspreken in je hoofd. Meer niet. Ieder van jullie vindt een manier om met iets zoals ik te leven. Er zijn er die mij openlijk erkennen. Het komt voor dat sommigen mij willen tarten. De meesten achten het vei-

liger me te negeren. Op de lange termijn levert het niet veel op. Ik ga nooit echt weg. Vergelijk het met een permanente oorsuizing. Sommigen leren ermee leven, anderen niet. Weg ben ik nooit, wat je ook doet. Maar zelfs zij die mij erkennen geloven dat niet. Het maakt niet veel uit. Mijn zegen heb je niet nodig. Denk wat je wilt. Ook waanzin is een drug.

Je bent nu aan het dagdromen terwijl ik tegen je spreek. Je zegt tegen jezelf dat het lang geleden is dat je nog aan die braamstruik hebt gedacht en wat er daar met jou is gebeurd. Je draait een theezakje om een koffielepel. Je perst de laatste druppels thee eruit. Je morst niet. Je legt het uitgewrongen theezakje neer op het zilveren dienblad. Je roert nog even. Je drinkt de thee. Je zucht onhoorbaar. De gedimde lichten boven je maken je loom. De ietwat patsverige wachtkamer is leeg. Dra komt iemand je halen. Maar tegelijk weet je dat dit moment eeuwig kan duren. Laat je niet afleiden door een paniekaanval. Maak jezelf evenmin wijs dat je jezelf gedwongen hebt om weer aan die braamstruik te denken. De kracht daarvoor heb je niet. Het zou me amuseren als je dat ook heel even zou erkennen. Dus ja, die blauwe tong is geen visioen. Dat is mijn teken. En wat nu volgt, is evenmin een hallucinatie. Dit is je echt overkomen, zoveel jaren geleden.

Eerst geloven en dan zien. Zo simpel klinkt het, en zo gevaarlijk kan het zijn. Eerst geloven en dan zien. Zij die menen dat het precies omgekeerd is, willen niet weten hoe verbeelding werkt. Ze zullen nooit vermoeden hoe jij je eigen ziel tot prooi kan maken. Ze jagen niet op duisternis en zelfkennis is hun vreemd. Ze willen vooral kijken op een afstand. Ze denken dat ze weten wie ze zijn tegenover een spiegel in een badkamer. Ze dwalen. Het oog wordt overschat, het zien wordt eigenlijk nooit echt begrepen.

Toen dacht jij dat je de enige was die dat wist. Alleen jouw eigen geest kon monsters kweken. En alles wat ontsnapt aan het 'eerst zien en dan geloven' sterkte jou in de gedachte dat jij alleen de wereld wist te omvatten. Je was een jaar of twintig toen.

Een stuk van die wereld lag ergens midden in Frankrijk. Toen jij daar aankwam was de zon net onder. Jouw vrienden hadden met een man of zeven een klein huis gehuurd in de Auvergne. Het huis had een tuin. Twee bomen stonden in het midden van die tuin. Achter die bomen school duisternis en nauwheid. Je vrienden en vriendinnen hadden je verwelkomd met zoenen en gekoeld bier. De hele dag hadden ze geschilderd in de tuin. Ze hadden op je gewacht. Geen van hen had zich gewassen. Je zag op hun armen de opgedroogde verfspatten van hun kunst. Zelfs buiten in de tuin rook het naar olieverf en terpentijn. Nee, jij hebt nooit het talent gehad om wat voor kunst ook te maken. Je vader wel. Met één lijn riep hij een wereld op. Jij krabbelde ooit iets op papier in de hoop hem te behagen. Hij verbeterde zelfs jouw stralende zon met zwarte inkt. Hoe oud was je toen? Zeven?

Je kunstenaarsvrienden konden ook beter drinken dan jij. Het ging niet zozeer om de kwantiteit, als wel om hun levensvreugde, die uit een diepere bron kwam gespoten en die niets of niemand ontzag. Als jij sprak, een mop vertelde, of een verhaal opdiepte over winstbejag en hebzucht, draaide de wereld onverschillig door. Misschien klonk er wat gegrinnik. Maar als een van hen, aangevuurd door wijn, met brede gebaren de waanzin van alledag bezong, ontplofte diezelfde wereld en klonk er gejuich. Dus wat deed je daar, zoveel jaren geleden? Dat vroeg jij je af met een ijlend hoofd op een al te harde matras in een prachtig huisje in de Auvergne. Ja, wat deed je daar?

De volgende dag was de zon genadeloos vanaf de vroege ochtend. Jij was eerst op. Je maakte koffie en rookte een sigaret, en daar, in die chaotische keuken, met je blik op de tuin gericht, besloot je dat je beter diezelfde dag nog naar huis zou terugkeren. Maar het duurde tot een uur of twaalf voordat je andere gezichten zag. En tijdens die uren had je dat eerdere besluit verdrongen. Zelfs met een kater was iedereen vrolijk. Er werd sinaasappelsap geperst, er werden eieren gekookt, er werd gelachen aan de ontbijttafel in de zon. Je somberheid kreeg geen kans. Je deed je twijfels af als irrelevant. Of je het toen zag of niet, jij hoorde bij dit volk, jij hebt je toen bewust omringd met kunst en kunstenaars. Dit was je plek.

Na een uur of twee van vertier liet iedereen je weer los. Iedereen begon weer te schilderen, kunst te maken, er heerste plots een regel om eenieder met rust te laten. En jij? Jij deed of je genoot van de tuin. Jij wilde 'in het moment' gaan staan. Althans, dat was jouw voornemen. Dus keek jij naar die twee bomen in de tuin alsof je leven ervan afhing, alsof je genoot. Iemand riep dat er een hangmat in de garage lag, voor het geval dat jij je zou willen uitstrekken in de schaduw met een boek. Genieten was immers vanzelfsprekend, tenzij je naar al die kunst keek die om je heen ontstond. Er werd gezwoegd, er werd ingespannen gekeken, en elk genot verliep allicht heimelijk. Als paddenstoelen waren ze ondergronds met elkaar verbonden, die kunstenaarsvrienden van jou. Achter de rechterboom ging een enorme braamstruik schuil, met hier en daar vergeten vruchten. De struik reikte hoog boven je uit, liep een meter of twaalf de tuin in in de richting van de rivier en was zeker vier meter dik.

Toen zag jij wat later een scheur zou blijken in je geest.

Je zag hoe die braamstruik, al die groene armen vol met huiveringwekkende doornen, de boom langzaam aan het

wurgen was. Ondanks de volheid van de zomer bespeurde je weinig blad. De schors oogde ziekelijk en hogerop hadden verscheidene takken de strijd al opgegeven. Terwijl jouw vrienden hun landschap vierden en de ruige tuin op een opgespannen doek tot kunstwerk verhieven, zag jij de sluipwegen van de dood.

‘Die boom gaat kapot’, zei je hardop.

En die woorden maakten je tot expert, want er werd belangstellend in jouw richting gekeken.

‘Echt waar?’ viel hier en daar te horen.

En jij, die niets af wist van boom of plant, jij, die nauwelijks een geranium een dag of twee in leven wist te houden op de vensterbank van je appartement, jij zei: ‘Ik zal zien wat ik kan doen. Want het is vijf voor twaalf.’

Je werd doorverwezen naar diezelfde garage waar een werkeloze hangmat treurig onder het stof lag. Daar was snoei-materiaal te vinden.

De tuinschaar bleek niet opgewassen tegen het groene geweld. Jij met je hoogtevrees balanceerde op een wankel ladder. Slechts een vriendin keek op en zei: ‘Wees voorzichtig.’ De armen van de tuinschaar waren toen al helemaal uit elkaar gebogen. Maar jij bleef de expert en zei tussen twee zuchten door: ‘Met dergelijk materiaal valt niet te werken.’ Er werd wat geknikt her en der, maar meer niet. Jij vond een verroest wapen. Een gekromde zaag met tanden. Het ding zwiepte in de warme lucht. Je wist er dode takken mee af te zagen, nog steeds je leven wagend op die ladder. Ze vielen krakend in de braam beneden. Er klonk wat applaus. Nu wisten je vrienden dat het menens was. Lang duurde het niet voordat die arme boom bevrijd werd van zijn stekelige vijand.

Maar dat was niet genoeg. Nee, het was niet genoeg. Hier kon je het niet bij laten. Die braamstruik was een terreur. Weg moest dat smerige ding, en wel meteen. Het was onkruid. Niet louter de boom diende te worden gered, de hele

tuin was in een doodsgreep van doornen. Je hanteerde die zaag als een machete. Steeds weer hief je je arm op. Steeds weer ging het wapen neer. De braam verweerde zich. De tanden van de zaag bleven haken achter doornen. Soms schoot een stekelige arm uit de kern van de plant alsof hij je wilde treffen, gedreven door een ongekende intelligentie. Je armen begonnen te bloeden. Je benen ook. Je struikelde over verslagen gewaande takken, alsof de plant je op je knieën wilde dwingen. Geef het op. Geef het op. Geef het op. Maar al dat gefluisterde verzet wakkerde jouw strijd lust aan. Je kon niet berusten. Je bleef hakken en zagen. Je trok hard aan een groene tak. De tak gaf ruim mee. Je viel op je kont doordat je te veel kracht zette en die slecht gebruikte. Maar je stond telkens weer op en hief telkens je wapen weer op. Zweet prikte in je wonden. De zon bevruchtte je met hoofdpijn. En de braamstruik? Slechts een paar meter veroverde je op die gruwel. Alles bleek moeilijker dan verwacht.

Paniek trad in.

Ondertussen vonden de kunstenaars dat het tijd geworden was voor een aperitief...

Hun tijd was echter de jouwe niet. Fris bier, pastis en gelach konden jou niet verleiden.

Jij keek even naar hen, probeerde je dreigende falen te verbergen met een luide triomfantelijke kreet. Misschien geloofden ze je niet. Maar er was niemand die zei: 'Stop ermee.'

Ze zagen niet wat jij toen plots geloofde. Jij werd een krijger uit noodzaak. En de braam voor jou werd een draak. De heilige Georges, je vader; zijn zwaard werd jouw wapen. De draak siste in het duister van jouw ziel. Hij was hier voor jou, Donald. Hij zou niet sneven onder het houwen van die gekartelde zaag. Zijn bewustzijn reikte dieper dan het jouwe. Hij zei dat hij jouw kracht zou afleiden naar nog meer duisternis, nog meer somberheid, nog meer het gevoel dat je nergens bij hoorde.

En weer hief je die arm van jou hoog. En weer vielen groene tentakels neer op het verdorrende gras. De draak scheurde vel open in je nek. Je kapte een van zijn armen af en de terugslag van jouw wapen miste net je been. Je blies jezelf kalmte in. Je viel opnieuw aan. Je hoorde nog enkel de ijsblokjes in de glazen van je vrienden. Nee, niemand sprak. Iedereen keek allicht naar jou.

Je hebt nooit geweten hoe het aperitief overging in het klaarmaken van het eten. Een vuist omklemde plots jouw pols. Een stem zei nadrukkelijk dat de tafel gedekt was. Jij hoorde de draak grinniken. Het was nog niet volbracht.

Omringd door je vrienden deed je of je vierde. Je trok gulzig aan de joint die werd doorgegeven. Ineens dronk je beter dan ooit. Je was de laatste die zich wankelend naar zijn bed begaf. Je kon de slaap niet vatten. De ramen van de slaapkamer stonden open. In de koele nachtlucht hoorde jij het gespot van de draak. De maan stond hoog, uiteraard, hoe kon het ook anders? Je sloop naakt de trap af, ontweek de talloze lege wijnflessen op de grond. Je hand deed pijn toen je je vingers legde om het heft van de zaag.

‘Kom maar,’ zei de draak lachend, ‘ik ben altijd klaar voor een triest gevecht.’

Het vale licht van de maan deed een bodemloze angst ontstaan bij jou. Zo lopen krijgers naar een met bloed doordrenkte aarde voor het ultieme gevecht. Ja, achteraf gezien had je beter kleren aan kunnen doen. Want elke slag die jij toediende werd beloond met een wond op je buik en benen, op je rug en billen wanneer je je even keerde, en in je gezicht. Maar zelfs de kleinste schram deed je woede toenemen. Je bleef kappen. Je drong dieper en dieper in het hart van de draak. Eerst geloven en dan zien... Jouw stralende zon verbeterd door de pen van je vader... Jouw plek hier op aarde omgeven door mensen die denken te kunnen zien. Wat jij

zag na jouw geloof, was van een diepte die niemand vatten kon. Jouw bloed kleurde groen. De muil van de draak werd jouw schuilplaats tegen alles wat jouw vrienden beschouwden als stralende werkelijkheid. Alles lichtte op. Alles werd helder in jouw kop. Jij en de draak werden één.

En toen ze jou vonden de volgende dag, rond een uur of één, kon niemand van hen vaststellen wie wat had verscheurd. Ze hielpen je het huis in. Ze waren er zeker van dat jij achter hun rug heel wat straffer spul genomen had dan een joint of een paar glazen sterkedrank. Ze droegen je naar boven en legden je in een bed. Ze belden geen dokter. Dat bleek achteraf ook niet echt nodig. Eenmaal beneden fluisterden ze dit tegen elkaar: ‘Hij zal er nooit bij horen.’

Dat klopt allicht.

Maar toen wist jij nog wat geloof echt betekende.

Iemand maakt je wakker, ook al zijn je ogen open. Ik ben zo weg. De herinnering aan de braamstruik zal gauw weer vervagen. Inderdaad, wie weet is het nooit gebeurd. Wie weet is wat volgt een nieuw begin.

Een vrouw zal je zeggen dat hij klaar is om jou te zien. Ze zal je een deur aanwijzen. En vanaf dan bestaat er even geen ‘jij’ meer en zul je mij een tijdje niet meer horen. Vanaf nu neemt het woord ‘ik’ het weer over, als bij een afwisseling tussen twee chauffeurs tijdens een lange autorit. En bij het binnengaan zul je denken: zo kan het dus ook. Je zult denken dat er iets staat te gebeuren. Want zo ben je nu eenmaal. Jij blijft altijd denken dat er iets aan komt.

Hier komt het.

‘Hij is klaar om u te zien. Veel succes.’

een

Zo kan het dus ook. De goden en de godinnen hoeven geen slechte dag te hebben. Het noodlot blijkt soms verschalkt te kunnen worden. De wetten van de tragedie beperken zich voor één keer tot het duister van een theaterzaal. En nee, nergens valt een sater te bespeuren die bijna kotsend zijn lach stelt in zijn vuist. Zo kan het dus ook. Het onversneden geluk van een hoer.

‘U mag mij Pluim noemen.’

Geen zweem van ironie rond zijn mondhoeken.

Geen interesse in mijn reactie.

Niets.

‘Meneer Pluim, ik..’

‘Nee. Geen meneer, gewoon Pluim.’

Zijn glimlach komt net iets te laat en weet zijn ongeduld niet te verbergen. Alles aan deze man is af, alsof een team van verzorgers een dagtaak aan hem gependeed heeft. Zelfs nu nog lijken ze als engelen om hem heen te cirkelen; ze verwijderen pluisjes, kammen zijn haar opnieuw, schuren een stuk tandgaren tussen twee kiezen, bestuderen kritisch zijn perfecte nagelriemen... Ze handhaven kortom permanent een volkomenheid in een oneindig aantal ogenblikken. *Pluim?* De naam die hij voor zichzelf heeft uitgekozen, werkt niet; het is een onmogelijk woord voor wat hij uitstraalt. Nog voor dit gesprek goed en wel begonnen is, nog voor ik van het comfortabele leer van de vergaderstoel heb kunnen genieten, nog voor de hele kamer de juiste temperatuur heeft

en de juiste, behaaglijke geur goed tot mij is doorgedrongen, voel ik mij alsof me de rekening wordt gepresenteerd.

‘Staat u mij toe om u met uw voornaam aan te spreken, Donald?’

Ik murmel iets. Hij lacht en staat op uit zijn stoel. Het leer kraakt chic. In de hoek van de schaars verlichte, geblindeerde ruimte staat een ouderwetse brandkast. Hij draait aan knoppen en laat speels een wiel draaien. De kast geeft met een zucht haar duisternis prijs.

Ik staar naar de vier grootste diamanten die ik ooit heb gezien. Ze schitteren op een bedje van donkerblauw satijn. Ik weet dat hij naar me kijkt, en zeg: ‘Wow.’

‘Weet u iets van edelstenen?’

‘Niet echt.’

Zijn beringde vinger wijst naar de meest linkse. ‘De waarde van één steen, beste Donald, zou u in staat stellen om comfortabel te leven tot u onvermijdelijk door het ongewisse wordt verslonden, maar daarna zouden ook uw kinderen zich geen zorgen hoeven te maken, net als uw kleinkinderen...’ Hij zucht, alsof hij het zelf nauwelijks te bevatten vindt. ‘Eén steen.’

Ik wil ze nog een keer zien, hun schittering in me opnemen, maar het doosje ligt niet meer in mijn zweterige handen. De brandkast slaat dicht en hij, *Pluim*, zegt: ‘Gelooft u in crisissen?’

‘Hangt ervan af wat u daaronder verstaat...’

‘Een financiële crisis, een economie die bezwijkt onder ontspoord winstbejag... Gelooft u daarin?’

‘Maakt het uit wat ik geloof?’

‘U hebt gelijk. Het maakt niet uit. Ik vroeg me alleen maar af of u beïnvloedbaar bent, of u gelooft wat de media ons menen te moeten vertellen, dag in dag uit.’

‘Ik denk dat...’

‘Lemmingen... dat is toch het woord, niet? Lemmingen die zich van een rots storten? Massapsychose... Het bedrog...’

Hij schenkt me ongevraagd nog wat water bij.

‘Ik denk overigens niet dat ik u hoeft te vragen of u nog in de Europese Unie gelooft.’

‘In elk geval niet sinds ze er een paar landen uit hebben geknikkerd.’

‘En sinds het definitieve einde van de euro en de chaos die daarmee over ons neerdaalde, zoals de kranten nu al jaren blijven herhalen... Al die nostalgie naar een eenheid die nooit bestaan heeft, naar wat later een pijnlijke collectieve hallucinatie bleek... Of bent u het daar niet mee eens? Hebt u zich ooit echt Europeaan gevoeld?’

Ik blaas en zwijg.

‘Vergeef me. Ik peil graag naar ieders illusies. We hebben ze allemaal, niet? En we koesteren onze teloorgegangene illusies met de bitterheid van kroegtijgers.’

Pluim werpt een blik door het raam naar de immense koepel van het treinstation achter half leegstaande kantoorgebouwen. Hij gaat er allicht van uit dat ik kijk hoe hij toe kijkt. Hier ontvouwt zich een encenering met in het midden een leider als een fait accompli en met het woord ‘wij’ als een samenzwering. De grote gebaren en de veronderstelling dat iemand zoals ik ooit maar een illusie heeft gehad over wat voor staatsvorm, wat voor collectieve droom, wat voor mediakanaal ook – het voelt allemaal aan als een leiband om mijn nek. En toch wordt het nu ook voor mij lekker. Hier is van een rekening geen sprake. Hier volgt geen schuldverdring. Deze mens wil mij sturen. Zo’n machtsontplooiing kietelt de verwachtingen van een kleine speler zoals ik. Ik dien me stil te houden als een prooi op valium.

Uit een zwart doosje haalt hij een zwarte elektronische sigaret. Hij zuigt er een paar keer met voldoening aan. Een oranje lichtje aan het uiteinde licht telkens op. Hij blaast rook uit die meteen verdwijnt.

‘Maakt u zich geen zorgen, Donald, deze sigaret schaadt u niet.’

‘Ik heb erover gelezen’, zeg ik.

‘Voelt u zich soms een slachtoffer? Acht u zich af en toe bedregen door omstandigheden?’

‘De echte vijand is zelfbedrog. De enige remedie is zelfkennis.’

Pluim kijkt me aan en lacht kort. Ik kwam wellicht wat pompeus uit de hoek, maar op dit moment kan het wel. Ik weet zeker dat het kan.

‘Winst, echte winst, is wat overblijft van onze naam nadat het spel van kosten en baten is uitgewoed. En ik weet, beste Donald, dat u net zoals iedereen gehecht bent aan uw reputatie. Maar het vrijwaren van deze winst maakt een lange-termijnvisie noodzakelijk. Het veronderstelt flexibiliteit in deze wereld, de moed om verandering te verwelkomen op ieder moment. Volgt u mij?’

‘Ik had het niet beter kunnen verwoorden.’

‘We hebben elkaar al eerder gezien. Nee, ik heb u gezien, u mij niet.’ Hij keert zich naar mij. Weer die lach. ‘Ik geniet al jaren van u en uw biotoop op afstand. Herinnert u zich overigens die grote vernissage bij Kemp nog? Het was een jubileum, geloof ik.’

‘Uiteraard.’

Niet echt, maar het maakt niet uit. Ik zie mezelf door zijn ogen, allicht te veel pratend met tientallen mensen, sluipend van kunstenaar naar galeriehouder, de kunst negerend.

‘En daarna, Donald, heb ik mij over u laten informeren. U wordt blijkbaar nog steeds opgemerkt, heb ik vernomen, maar niet iedereen praat met liefde over u. U wordt al meer dan een decennium gedoogd, zal ik maar zeggen. Bent u gevleid of hoort u niet graag dat mensen niet onverdeeld enthousiast zijn over u?’

‘Geen van beide, Pluim.’

Ik laat zijn naam vallen als een anker in het ondiepe, en een zekere rust daalt over me neer.

‘Wat zou u ervan zeggen als uw naam een forse duw zou krijgen richting winst?’

Hij schuift een Visa Gold Card naar me toe.

Meteen buigt hij onze prille relatie om en dwingt zo ach-
teloos begin en einde bij elkaar. Mijn werkwereld rekt zich
uit in de tijd: mailtjes, sms’jes, gesprekken, lunches, een
halve toezegging op een feest, nog meer gesprekken, plots
een veelvoud aan mailtjes, al even plots helemaal niets meer,
een verjaardagspartijtje waar ik niemand ken, een boeket
bloemen dat ik stuur voor het huwelijk van de dochter van
een van mijn contacten, nog meer vergaderen, een eindeloos
uitstellen en dan pas, bijna onverwacht en zeker onverhoopt,
een stevige handdruk en een glas champagne. Maar dit met
een op tafel: nee. In de kredietkaart staan de letters ‘Art
Moves Productions’ gestanst.

Pluim hangt boven mij. De geur van zijn adem is die van
een mens die het eten van rood vlees lichamelijk niet aankan
en toch doorzet. Uit principe. Uit instinct.

‘Ik heb op u gewacht. Op u en uw kunstenaars. En nu
- eindelijk - is de tijd rijp. Ik wil een tentoonstelling, een
grote. In Berlijn...’

‘Berlijn lijkt de laatste tijd wat onrustig...’

‘Gelooft u dat? De onrust heerst overal. Trouwens, wat
dan nog? Midden in kolkend Europa. Alles opnieuw avant-
garde, zoals we van die weerbarstige stad gewoon zijn...’ De
blik van de diamantair wordt wat dromerig. Zou hij zichzelf
daar al zien als speler, als niet te overtreffen persoonlijkheid,
een man met visie in een stad die een doodstrijd is aange-
gaan met ongekende krachten? Uiteraard.

‘En niet te vergeten: recht in het hol van de Berlijnse beer.
Ik heb een solide partner voor ons gevonden. Enkele top-
mensen van de Neue Europäische Bank zijn op mijn voorstel
ingegaan. Een voor u heel nieuwe speeltuin...’

Ik neem een slokje water. Een druppel valt op mijn broek.

‘Hebt u al een mogelijke locatie, of verwacht u dat ik...’

Pretlichtjes in Pluims ogen. ‘Maakt u zich geen zorgen. De Europese Bank stelt een van haar ruimtes ter beschikking. Een prachtig filiaal op een toplocatie.’

Op dit punt in een dergelijk gesprek behoor ik ongetwijfeld wat vraagtekens te plaatsen, ietwat tegenwind te geven, vragen om details. Maar ik kom niet uit mijn woorden. Ik ben simpelweg nog nooit op dit punt geweest.

‘U brengt de werken bij elkaar. Ik zorg voor de rest.’

‘En aan welke kunstenaars denkt u dan?’

‘Ik wil uiteraard de talentvolle lichter die u indertijd hebt gelanceerd. Wild en eigenzinnig, wars van elke traditie of school? De Netwerkgeneratie?’ Pluim laat zijn kaakgewricht kraken, zijn mond wordt wijd.

‘Absoluut, absoluut...’ Mijn stemvolume slinkt. Dat gebeurt wel vaker wanneer ik rechtstreeks wordt geciteerd. Het zijn overigens bijzonder bleke woorden geworden, net over de grens van de schaamte.

Pluim draait zich van me weg en neemt een slokje water.

‘Vergis ik mij als ik stel dat uw zaken de laatste tijd ietwat minder goed gaan?’

Ik kuch. Zelfs die ene grote verzamelaar achter wie ik al een tijdje aan zat, had gisteren simpelweg zijn schouders opgehaald. Dat ene gebaar bleef die avond bij me als een tic van een familielid die al jaren op je zenuwen werkt. Zelfs na vijf glazen Grey Goose kon ik het niet van me afschudden. Het is ergerlijk vast te stellen dat iedereen je verhalen van ver aangekondigd ziet, dat je jezelf al te zeer herhaald hebt. En vooral: dat je na jaren van eigenzinnigheid gedwongen wordt om te proberen zaken te doen zoals iedereen ze al eeuwig gedaan heeft.

Ik kijk naar Pluims brede rug en zeg: ‘Sinds de laatste crash van wat er van de euro overbleef...’

Hij draait zich weer om en onderbreekt: ‘Dat is een detail. Sinds de crisis... de *permanente* crisis...’

Hij klinkt tegelijk bestraffend en tevreden.

‘En toch hebt u vroeger veel succes ge oogst.’

‘Zeker.’

‘Vooral lokaal. Via “vrienden”, zoals u het zelf altijd zo treffend promoot.’

‘Maakt niet uit vanwaar het komt, Plum.’

‘Niettemin verdient u een upgrade. Wat een onbeholpen woord overigens... Laat ons zeggen: een impuls? Een kans op transformatie?’

Plum duwt nogmaals met zijn wijsvinger op de kredietkaart.

‘Opportunity knocks. Zowel voor mij als voor u. U dient uw pionierswerk – en dat is een term die ik zelden in de mond neem – te verzilveren. Waarmee ik bedoel: te *vermarken*.’

Mijn moeder heeft gelijk. Geef het gewoon toe. Mijn leven is een kraalsnoer van toevallige ontmoetingen en het vermogen om gouden kloten om te zetten in gouden kansen.

‘Misschien is het vanwege uw betrokkenheid wat moeilijk om juist in te schatten wat deze kunstenaars kunnen betekenen. Ik wil absoluut niet aanmatigend klinken. Maar die hele kunstscene die u met vuur aan de man heeft proberen te brengen, is ongeschonden gebleven. Geen van hen is ooit internationaal doorgebroken, hoe talentrijk ieder van hen ook mag zijn. Hun namen zijn geen begrippen geworden, hun werk niet bezwaard met cynische bedenkingen over marktwaarde. Begrijpt u de implicaties? We hebben de kans om een volledige kunstbiotoop aan te bieden waar de wereld nog nooit van gehoord heeft. Kunt u zich nog herinneren wat een bom het was, zoveel decennia terug, toen enkele curatoren de weelde van de Aboriginalkunst wereldwijd introduceerden? U lacht... Ik wil uiteraard uw kunstenaars niet met een bende primitieven vergelijken die verbijsterende kunstobjecten vervaardigd heeft. Maar het is hoogst uitzonderlijk om een voldragen kunstscene, een echte subcultuur, in een groot gebaar te kunnen introduceren. Dat

hebben die mensen van de Neue Europäische Bank perfect begrepen. In een wereld waar doorgaans alles meteen zichtbaar wordt, zal dit gegarandeerd controversen uitlokken. En dan heb ik het nog niet over de zeggingskracht van al die prachtige kunstenaars die u rond u verzameld hebt.’

Geritsel. Pluim bladert in een ouderwetse knipselmap en schuift een paar pagina’s uit een bijna permanent failliet kunsttijdschrift naar me toe. Ik herken het artikel.

‘Uiteraard krijgt u de volledige vrijheid... Maar deze man bijvoorbeeld hoort er volgens mij wel bij.’

Hij wijst naar de foto.

‘Dark Master...’ verzucht ik. Zlogonje Djokovic. Beweert sluipschutter te zijn geweest tijdens de burgeroorlog in Joegoslavië. Notoir onhandelbaar.

‘U hebt ooit een hele show voor hem in elkaar gestoken. Een van uw fijnere momenten, Donald.’

‘Dat u zich dat nog herinnert, beste Pluim...’

Naakte lijven van mannen en vrouwen in een kelder-ruimte. Dark Master had hen allemaal getatoeëerd. Hij had ongetwijfeld gehoopt op een controverser. In plaats daarvan kreeg hij vrij massale ontroering cadeau met breed uitgemeten stukken in ongeveer elke lokale publicatie tot gevolg. En mijn woede, mijn eeuwige woede.

‘We zijn elkaar wat uit het oog verloren, vrees ik. Het was een andere tijd.’

De diamantair blijft me aankijken alsof ik niets gezegd heb.

‘Maar hij hoort er inderdaad bij’, zeg ik uiteindelijk. Als dat echt het enige is. Ieder zijn fetisj. Blij dat ik die van hem nu ken.

‘Zijn werk houdt ons een spiegel voor. Een tot op de draad versleten Europa staart naar ons terug. We mogen niet bang zijn om het Duitse publiek met zulke kracht te confronteren.’

‘Het vergt wat geheugen om zijn kunst te kunnen plaatsen. Geen idee of dat nog voorradig is...’

Uiteraard ben ik veel te voorzichtig. Zijn werk is zo gedateerd als de pest. Voor zover ik weet is Dark Master zelfs geen kunstenaar meer.

Pluim ziet het anders. ‘Bescheidenheid is hier niet aan de orde. We moeten kunnen duiden. We mogen niet beschaamd zijn om met het hele verhaal van deze scene uit te pakken.’

‘Het verhaal?’

‘U ziet misschien zelf niet hoe uitzonderlijk dit allemaal is, hoe u kopers en kunstenaars met elkaar door vriendschap verbonden hebt, een eigen netwerk hebt geschapen vol subversie en schoonheid, ver weg van de waan van de dag. Neem het van mij aan, deze tentoonstelling zal als een rijpe appel vallen in de schoot van een wereld die ten onrechte meent alles te hebben gezien.’

‘U klinkt als de man op wie ik gewacht heb, Pluim.’

‘Insgelijks, mijn beste. U bent de enige die weet waar al dat werk verspreid zit. Het documentaire aspect van deze hele onderneming laat ik daarom uiteraard over aan u. Mijn mensen hebben een lijst nodig van kunstenaars, kunstwerken en kopers, en dan doen zij de rest. Belangrijk is ook dat u en ik tot een gezamenlijk statement komen dat perfect de eigenzinnigheid van deze scene onder woorden brengt.’

‘Dat kan geen probleem zijn...’

Pluim kraakt weer eens zijn kaakgewricht. ‘Voelt u de energie?’

Ik knik. ‘Tot in het merg.’

‘Dit...’ Pluim wijst weer naar de kredietkaart. ‘Is een daad van geloof, beste vriend. Een daad van geloof in een wereld van amechtige, bange koffiekoeken. Tr...’

Een tram rijdt voorbij en eet een woord op.

‘U zei?’

‘Transformatie. We zien elkaar weer. Vergeet uw kaart niet.’

Een mooie vrouw begeleidt me naar de lift.

Ik voel me in mijn kont geneukt, overweldigd. Maar pijn doet het niet.

Ik neem nog een slokje koffie en strek mijn armen uit voor Eduard, die met een meetlint voor me staat. Ik laat ze meteen weer zakken.

‘Jij hebt mijn maten toch al?’

Eduard kucht schalks.

‘Je armen hoef ik niet te doen. Maar je heupen misschien wel. Het is al weer een tijd geleden dat je nog een pak besteld hebt...’

‘Dus ik ben vet geworden?’

‘Dat dienen we proefondervindelijk vast te stellen.’

Eduard trekt het meetlint aan rond mijn middel.

‘En?’

‘Toch een half maatje meer.’

Twee jongens vol schunnige pret aangaande elkanders mannelijke vergankelijkheid. Eduard komt nauwelijks boven mijn schouders uit. De net afgewerkte pakken hangen als beloftes op succes om ons heen. Mijn vingers tintelen al in het vooruitzicht de nieuwste stoffen te kunnen strelen. Men kan mij plezieren met een exclusief dinertje, een fijne sigaar ter versnapering aanbieden of zelfs een gewillige deerne als wiedergutmachung aanbieden; er gaat niets boven een op maat gemaakt pak dat een mens tot harnas, tot wandelende reclame of tot afschrikmiddel dient. Degenen wier handen in een winkel reiken naar een pak dat tussen tallozen hangt, hebben geen weet van wat kleren echt kunnen betekenen, hoe ze je ziel tot uiting kunnen brengen, wat voor een genot louter bewegen kan opleveren. Het silhouet van elk pak dat ik bij Eduard bestel, ligt vast. Jaren geleden al ben ik tot de

slotsom gekomen dat een jagerspak – maar dan in een andere uitvoering dan tweed of wat voor andere stugge stof ook – mij het best uitkomt. Zo'n investering getuigt van onverschrokkenheid. Het ademt lust uit. Het betoogt een levenshouding die vreemd geworden is voor zelfs de wat stijlvollere concurrent. We zijn een minderheid. Laat ons dat overigens zo houden.

‘Ik wil er meteen een paar bestellen.’

Eduard doet of hij een gemeente reverence maakt.

Hij vraagt of ik nog een kop koffie en een plakje cake wil.

‘Avec plaisir, mon vieux.’

Ik wrijf in mijn handen en knik. ‘En dat stofje daar...’

Met haar dijen wijd opengeslagen ligt een stoffenboek op een mooie werktafel, hunkerend naar aandacht.

De wijsvinger van Eduard priemt in de lucht. ‘Ik wist dat je daarnaar zou grijpen!’

‘En?’

Het boek wordt me aangereikt.

‘Excellente keuze. Er is diamantstof in verwerkt.’

De goden en godinnen geven me een knipoog. De vier diamanten van mijn pas verworven werkgever gloeien nog steeds na. Mijn ene hand streelt de stof, terwijl mijn andere mijn nieuwe Visa Gold Card uit mijn broekzak vist. ‘Prima. In deze drie kleurvarianten graag.’

Drie gevangenen zijn op klaarlichte dag ontsnapt uit het gerechtsgebouw. Een minister klaagt tegen een journaliste over de veiligheidsbeperkingen van historisch beschermde gebouwen, en wanneer dat niet helpt, wordt hij boos. ‘U stelt mij belachelijke vragen, mevrouw.’ Steeds meer vossen duiken op in de buitenwijken van grote steden. En morgen wordt het zonnig. Het hogedrukgebied dat zich uitstrekt van de Oeral tot het zuidwesten van Engeland heeft de vorm aangenomen van de Oudgriekse letter omega. Roerloos

hangt het boven onze hoofden. Slechts een wind die neigt naar het noordoosten zou voor een lichte temperatuurdaling kunnen zorgen. Voor de rest blijft het zonnig, eeuwig zonnig misschien. Men wordt aangemaand binnen te blijven. De naderende gevolgen van nog maar eens een zonestorm zullen allicht minimale schade veroorzaken. Het luchtverkeer zal gevrijwaard blijven, al verwacht men hier en daar vertraging. Gps-systemen kunnen wel tijdelijk ontregeld raken. Sinds men onomstotelijk heeft aangetoond dat zonestormen een grote impact kunnen hebben op het functioneren van computersystemen, raadt men iedereen aan niet meteen de server lastig te vallen bij een storing. De bijenkorf zal met andere woorden blijven zoemen. Het nieuws zal blijven bloeden als een niet te stelpen wond en miljarden Netwerkers zullen het bloedbad voor elkaar van commentaar blijven voorzien.

Meteen na het nieuws schuift Jean een cd in de speler. Cellosuites van Bach. Iedereen in het koffiehuis beweegt trager. Het blazen en sissen van het espressoapparaat stuwt de onbehaaglijk verheven muziek nog wat verder de hoogte in. Via mijn telefoon surf ik naar mijn Netwerkpagina en schrijf: 'En de Engelen kusten mij.' Meteen laten vijftig mensen weten dat ze dit leuk vinden. Iemand reageert met een of andere link naar een karmapagina. De kaart van de 'Path of Consciousness' wordt voor mij uitgekozen. Conclusie van die kaart: 'You will discover new worlds.' Duimpje omhoog.

Ik stuur een sms naar Dark Master: 'We must meet.'

Een titel voor de tentoonstelling lijkt me de eerste taak voor de curator die ik net geworden ben. Tijdens het gesprek met Pluim begon een woord me al te kietelen. Het is al lang een droom van me geweest om de artiesten die ik allemaal een kans heb gegeven te verzamelen op een plek. Ik achtte dat het sluitstuk van wat ik voor hen heb gedaan na de stor-

men van vraag en aanbod met elk van hen te hebben doorstaan. Nu, jaren later, geeft een diamantair gestalte aan die droom, alsof ik hem ooit zelf heb opgeroepen zoveel jaren geleden, alsof mijn offergave aan deze draak eindelijk beantwoord wordt.

Ark. Daar dacht ik aan. Een ark. Ik klik mijn laptop open en laat mijn verbeelding jagen via paden die ik al jaren eerder diep in mijzelf heb vrijgemaakt. Toen ik met mijn Netwerkgeneratie begon – nog eens: hoe ijdel, hoe vaag is die naam nu geworden – werd de ooit alomtegenwoordige ironie definitief ten grave gedragen en kwam er een levensgevoel opzetten dat sindsdien nooit meer is weggegaan. De hoop op een nieuwe start; dat is het enige wat ons echt verbindt. We achten nog steeds de dag nabij waarbij alles wat we kennen definitief zal worden onderspoeld, waarna eindelijk alles weer opnieuw kan beginnen. Ooit raakte onze verhouding met alles wat hoger is verziekt. Nu weet het kleinste kind dat onze relatie met de planeet hetzelfde dieptepunt bereikt heeft. Sommigen turen in de ruimte naar een ander exemplaar dat ons dragen kan. Iedereen weet dat deze hoop het onmogelijke zelf verbeeldt. Dus wachten we tot hier de dijken uiteindelijk breken en degenen die niet verzoopen zijn gedwongen worden om helemaal opnieuw te beginnen. Het is dat verlangen dat ik al jaren geleden tot goud heb willen munten. Een ark zag ik, niet met dieren gevuld, maar met kunst. Dobberend op het grootste springtij aller tijden en dus klaar voor een nieuwe start. Hij die de begeerte van velen aanschouwelijk maakt, heerst. Dat rauwe gevoel van naderend onheil na een eeuwigheid van verwoestende beschaving heeft ons immers teruggevoerd naar het beginpunt. Ik verbeeld ons in de grotten van Altamira, waar mensen met talent opnieuw vormen schilderen op de muren, waar kunst opnieuw een bezwering wordt. Meer rest ons niet. Niemand die daar trouwens voor uitkomt. Dat hoeft

ook niet. In tijden zonder geheugen worden zelfs de krankzinnigste dromen en verlangens verkoopbaar.

Terwijl ik deze woorden herlees op het kleine scherm van mijn laptop, besef ik dat ik Pluim niet meteen met zulke weidse gedachten mag confronteren, hoezeer hij mij ook aanspoort alle bescheidenheid te laten varen. Eerst zien en dan geloven. Niemand wil meteen tot een wij behoren, niemand wil zonder slag of stoot gestuurd worden met woorden die een universum omvatten. Maar het kan geen kwaad om als een vos hier en daar je poot op te heffen en zo je terrein te markeren. Ook al is de opdracht binnen, het verkopen houdt nooit op.

Ik stuur een sms naar het kantoor van Pluim. ‘Voorstel titel expo: *Ark*. Tekst volgt.’

Een jonge vrouw, eerder gemaskerd dan opgemaakt, leest een boek met een hand strak over haar mond geklemd. Bedwingt ze een kreet? Ik kan de titel van haar boek niet lezen. Ze kijkt vertwijfeld om zich heen met een ondeelbaar geheim in haar hoofd. Ze schudt haar hoofd en leest verder. Weer gaat vrijwel onmiddellijk haar hand naar haar mond.

Ik heb geleerd rekening te houden met een nakende vollemaan. Uitzinnigheid.

Mijn vader komt mij plots voor de geest. Dat is lang geleden.

Jean brengt me mijn cappuccino en staart door het raam zonder acht te slaan op het geld tussen mijn vingers.

‘Snap jij er nog iets van, Donald? Die weeë gemakzucht, die tot op de draad versleten onverschilligheid...’

Ik lach. ‘Wow, wat heb jij?’

‘Ik ben opgehouden met de kranten te lezen...’ broemt de helderziende. ‘Doe jij dat nog? Nee, waarom zou je? Niets deugt hier nog.’

Ik neem een slok van mijn cappuccino. ‘Jouw koffie blijft alsnog de allerbeste. Ergens anders deugt hij niet.’

Jean haalt zijn schouders op en kijkt weer naar buiten. Zijn ogen vernauwen zich. 'Is dat jouw wagen niet?'

Ik volg zijn blik. Ik slik. Yep, de auto die honderd meter verderop op een takelwagen wordt gedwongen, is die van mij. Een kastanjerode BMW 633 CSi uit 1976. Vanaf het moment dat ik mijn rijbewijs haalde, nam het onheil toe. Zulke ruim zuipende auto's bespoedigen de ondergang van de planeet, ik weet het. Ze veroorzaken tevens ongelukken, ook daar kan ik over meespreken. En ja, een licht sidderend schuldbesef maakt zich van mij meester, telkens als ik achter het stuur van deze hanige wagen plaatsneem. Maar eenmaal op een snelweg, met het gaspedaal ingedrukt, ben ik meer dan heer en meester; ik voel me vervlochten met mijn eigen noodlot. En nu dien ik toe te kijken hoe twee galeiboeven in een overall dit schitterende bezit stug optakelen.

'Ik dacht dat ik je hier met je fiets zag aankomen...'

Jean wacht niet op een antwoord en buigt zich over een ander tafeltje. Een oude vrouw met een breed gebit en een hond aan haar voeten verlangt een bakje water. Jean is dol op honden. Ik niet.

Mijn fiets...

De schok van het takelen wordt verzwolgen door een andere schok.

Ja, dit is mijn wagen.

Nee, ik heb hem daar niet geparkeerd.

Ik maak me kenbaar. Mijn kalmte wekt ergernis op. Een van de agenten neemt mijn identiteitskaart aan met zijn blik strak op mijn gezicht gericht. Daarna stapt hij in een van de politiewagens die rond de takelwagen staan geparkeerd. Een van zijn collega's schuift naast hem. Na een kort gesprek stapt de eerste agent uit en geeft me een briefje waarop te lezen staat waar ik mijn auto kan ophalen. Om de argwaan

wat weg te nemen probeer ik vriendelijk te vragen hoeveel me dit gaat kosten. '225 euromark', is het antwoord.

Achter de takelwagen worden mensen ongeduldig. Een chauffeur die helemaal aan het eind van deze ongewilde processie staat en wiens zicht op de situatie door een grote vrachtwagen wordt versperd, toetert een paar keer. Er komt geen reactie, waardoor andere chauffeurs zich aangespoord voelen om ook van zich te laten horen. Het kabaal verstomt onmiddellijk wanneer twee agenten traag en streng de file aflopen. Een hippieachtige vrouw stapt uit, rood aangelopen, terwijl haar kind angstig door de voorruit kijkt. Ze gilt iets over een afspraak die ze dreigt te missen. De twee agenten hoeven hun mond niet te openen om haar het zwijgen op te leggen. De net nog protesterende vrouw doet of ze ineens een oproep krijgt, en houdt haar telefoon tegen haar oor. Voordat ze haar auto in wil stappen, ziet ze me naast de takelwagen staan. Haar gezicht trekt in een andere plooi en ze heft met een glimlach haar hand in mijn richting. Ik wuif terug.

De takelwagen start en sleept mijn auto naar een voor mij onbekend oord. Het adres op het kaartje zegt me immers niet veel. Er wordt een industrieterrein buiten de stad vermeld, wat lijkt te suggereren dat ik er niet zal raken als ik van het openbaar vervoer gebruik zou willen maken. De wagens rijden voorbij, de vrouw wuift nogmaals wanneer ze mij voorbijrijdt. Haar kind kijkt naar me alsof zij voor het eerst een misdadiger ziet.

Weer in het koffiehuis bestel ik een koffie met calvados en ga buiten aan een terrastafeltje zitten. Ik kijk nog even om, zoekend naar de jonge vrouw die daarnet nog zo bevreesd was door haar lectuur, maar zie haar nergens meer. Een lome tred achter me. Jean zet mijn bestelling neer en vraagt wat het slepen me zal kosten. Het horen van de som doet

hem zijn hoofd schudden en hij kondigt met een grafstem aan dat ik deze keer de drank niet hoeft te betalen. Als Amanda en ik nog bij elkaar waren geweest, dan had ik haar nu een sms gestuurd. ‘Wagen gesleept, 225 zakken’. Het is jarenlang een gewoonte van me geweest om haar van mijn onheilstijdingen meteen op de hoogte te brengen. Ik schepte toen moed uit gedeeld leed; de gedachte dat ik haar dra op de hoogte zou kunnen brengen, deed mij zelfs naar rampspoed verlangen. Zij belt me nu nog nauwelijks, behalve af en toe een sms-bericht waarvan ik niet altijd weet of het echt aan me gericht is. Onze zoon Angelo vertrekt aan het einde van ‘haar’ week met zijn bagage naar mijn huis. Soms doet hij er anderhalf uur over, soms nauwelijks een kwartier. Angelo is nu zestien. Een uitleg voor deze tijdsschommeling krijg ik niet. Mijn zoon probeert op dit moment zo veel mogelijk strategieën uit in het negeren van zijn vader. Haar zie ik nooit. Ik weet niet echt hoe het met haar gaat. Iemand wist mij te vertellen dat Amanda geen vaste verblijfplaats heeft. Er gaan verhalen dat een man haar bed deelt die zijn gezin voor haar verliet. Ik weet genoeg en ik weet wie. Bovendien delen we nog steeds iets buiten onze zoon. Nooit heeft ze de reservesleutel van mijn wagen teruggegeven. De eerste keer dat ik de auto niet meer terugvond in mijn straat, wist ik het al. Nee, niet gestolen. Gewoon door haar meegenomen. Een van haar spelletjes. De dag daarop stond hij weer netjes geparkeerd op de juiste plek. Toch een sms: ‘Carpooling... Bedankt.’

Onverstoorbaar blijven.

Niet ingaan op provocaties.

En dus nu: stoïcijns de sleepkosten betalen.

In plaats van aan een plots opkomende rookneiging toe te geven, streel ik mijn mobiele telefoon. Meteen krijg ik een bericht.

‘Ben je al geweest? xx’.

Mijn moeder.

Ik zie haar in haar tuin staan met haar telefoon strak in de hand, wachtend op een antwoord.

Zuchtend zend ik haar dit: 'Ik ga vanmiddag. Met Angelo. x'.

Zij, vrijwel meteen: 'Zag ze gisteren. De pillen lijken te werken. Toch beter dat je alleen gaat.'

Ze belt. Ik druk haar weg. Nu hoort ze dit, opgenomen tijdens een feestje, bij wijze van antwoordapparaat: 'Hi. This is Donald. I'm probably enjoying art right now. Lemme get back to you asap, okay?' Waarna een giechel van Amanda nog net hoorbaar is.

'Neem een bruschetta, vriend. Daar dienen ze voor.'

Er liggen drie soorten bruschetta's op het zilveren dienblad, allemaal overladen. Ik kies er een uit met reepjes bijna rauwe biefstuk en heb meteen spijt van mijn keuze. Een stukje vlees valt op de witgeschilderde vloer. Willem, de galeriehoudster, doet of hij niets gezien heeft. In zijn kantoor vertel ik hem over de tentoonstelling in Berlijn. Ik laat hem prints zien die de mensen van Pluim me hebben doorgemailed. Willem krabt in zijn getrimde baard en geeuwt. Zie ons hier zitten. We leven en werken beiden in een samenzwering van wit en zwart. Witte ruimtes, zwarte kleren. Elke kantooruimte van elke galeriehoudster die ik ken, is net zo. Stapels papieren op wit bureauhout, en elke andere mogelijke wanorde weggedrongen achter grote kasten die vrij van elke vingerafdruk ogen. Daar een lino, hier een beeldje. Een gewichtloos lijkende laptop zuigt licht zoemend energie op. En achteraan, vanuit mijn perspectief precies boven het hoofd van Willem, een eenvoudig tempelierskruis. Dat zie je de laatste tijd wel meer. Men spreekt in de weekendbijlagen over een 'reveil van de ziel'. Zou hij ook over een wapen beschikken? Ammunisie en een nieuw spiritueel besef. Hoor

je ook wel vaker. Musea en galerieën zijn een felbegeerd doelwit geworden voor rovers. Niemand heeft er een afdoende verklaring voor. De kunst zou worden verscheept naar waar het geld nu zit. Oost-Europa, zo wordt er geoperd. China, beweren anderen. Het begon met brute kraakovervallen op musea. De overheid kondigde regelmatig maatregelen aan, die vervolgens ijdele woorden bleken na de maandelijkse besparingsronde. Een gewezen cultuurminister suggereerde in een opinieartikel dat we deze rampspoed 'verdienden'. Hij meende dat onze samenleving vanwege haar bespaarwoede de prijs betaalt voor de veronachtzaming van ons collectieve geheugen. Zijn woorden bleken vruchtbaar. Er volgde een polemiek. Petities en allerhande emotionele oproepen op Netwerkfora spitsten zich eerst en vooral toe op het brandmerken van de gewezen cultuurminister. Vervolgens gebruikten een paar essayisten een pittige aanvaring over 'nationale identiteit' als aanleiding om elkaars reputatie onder de loop te nemen. Maar in een klein land is het voor geen van hen te verantwoorden dat het zaad van de eeuwige vijandschap echt ontkiemt. Met het oog op mogelijk gênante ontmoetingen tijdens het nakende openingsweekend van het nieuwe culturele seizoen gaf iedereen het na een week of twee op. Sindsdien wordt er nog nauwelijks aandacht besteed aan de zoveelste museumkraak.

Georganiseerde dievenbendes kregen ondertussen ook galerieën in het vizier. In de privésector nam de beveiliging overal toe. Het plaatsen van metaaldetectors werd wijdverbreid. Verzekeringsfirma's sloegen tilt. Daarna kwamen de 'homejackings'. Ik ken minstens drie galeriehouders die de loop van een pistool tegen hun slaap hebben gevoeld, in het bijzijn van hun gezin werden bedreigd en nu meestal vruchteloos zoeken naar wat psychologische bijstand die hen ervan overtuigt dat je ook dat kunt verwerken. Dit zijn geen tijden om wat dan ook te verwerken. Het blijft allemaal onge-

kookt op je bord liggen. Willem gaat op meditatiestage, heb ik ergens opgevangen. Diep in tempeliersland beschouwt hij het onvermijdelijke van zijn onzuivere bestaan, zich zonder al te veel hoop voorbereidend op het onvermijdelijke. Dit is evenmin een tijd van helden. Wie zich geen slachtoffer waant, is geen mens meer. Dat moet ik onthouden en toevertrouwen aan mijn laptop. Iets voor de toespraak bij de opening van de tentoonstelling. Iets voor mijn ark.

‘Pluim’, zegt hij uiteindelijk.

‘Pluim, ja. Pluim.’

‘Grote vis.’

‘Is dat een compliment?’

Willem kauwt even op zijn onderlip.

‘Nee,’ zegt hij na een paar seconden, ‘iemand zoals jij maakt bokkensprongen wanneer hij te veel complimenten krijgt.’

‘Is dat zo?’

‘Het is sterk, laat ons het daarop houden. Al die onzin die jij al zo lang verkoopt op het Netwerk, levert dan toch iets op. Euromark hoezee.’

‘Verkoop jij eigenlijk zelf nog veel, Willem?’

Strakke blik in mijn richting. Hij vraagt langs zijn neus weg of ik Amanda nog heb gezien.

Ik duw mijn tong tegen mijn gehemelte.

‘Vroeger was ze een pittig gespreksonderwerp...’ probeert hij.

‘Heb jij nog contact met Zlogonje?’

‘Pardon?’

‘Beter bekend als Dark Master?’

‘Jij bedoelt die hooligan die ik onder jouw veren vandaan heb gerukt en die me vervolgens heeft bewezen dat ik dat beter niet had kunnen doen?’ Willem vloekt zacht. ‘Wat een klootzak. Beter kwijt dan rijk. Ik vraag me nog altijd af of je mij er toen niet in hebt geluisd.’

Hij kijkt of er een glimlach valt te lezen op mijn gezicht.

‘Je schat me hoog in, Willem.’

De getergde blaast. ‘Hij zit niet meer bij mij, in ieder geval.’

‘Maar jij weet waar hij uithangt.’

Willem blaast nog eens. Allicht is hij tot aan de kieuwen gevuld met lucht. ‘Jij vraagt me zoiets? Uitgerekend jij met je fameuze “netwerk”? Hij komt verdomme uit de entourage van je ex. En jij hebt hem zelf op de wereld losgelaten met die tatoeages van hem en dat gelul over “total commitment”. Ja, totaal was het wel... Dat hebben we mogen meemaken.’ Lachje.

‘Ik heb hem ge-sms’t... geen antwoord.’

‘Ik zal mijn uiterste best doen om hem voor jou te vinden. Het zal mij een genoegen zijn om toe te kijken hoe hij nog maar eens met jouw kloten speelt.’

‘Merci voor dat beeld, Willem.’

We kijken naar elkaar. We zien beiden het beeld.

‘Ik ga je aan Daniëlla voorstellen,’ zegt Willem plots opgepept, ‘puur toeval dat zij hier is. En het mooie is: jij kent haar niet.’

We staan bij een sculptuur van roze beschilderde papiermaché dat zich over de ruimte uitstrekt als een insect met monsterlijk uitvergrote voelsprietten. Ik voel Willem naar me kijken. De kunstenaar, een meisje dat net is afgestudeerd, heeft zich duidelijk voorgenomen om haar werk voor zich te laten spreken. Daniëlla rookt een zelfgerolde sigaret en ze houdt een uit zilverpapier geïmproviseerd asbakje in haar andere hand. Normaal laat de galeriehouder niemand toe te roken in zijn expositieruimte. Onderga dit statement, het nauwelijks subtiel te noemen driebandenspel tussen galeriehouder, kunstenaar en onnozelaar van dienst.

Daniëlla knikt naar mij. ‘Ik weet wie je bent.’

Willem begint alvast te grijnzen, hoopt op wat vuurwerk.

Ze zwijgt weer, blijkbaar voor eeuwig.

Iemand roept triomfantelijk.

Dé pdf's zijn binnengelopen. Nieuwe kunstprenten van echte kunstenaars.

Willem verontschuldigt zich en levert zijn protegé aan mij over. Haar nagels zijn vuil, de al te bewuste keuze voor een besmeurd mantelpakje en gescheurde netkousen is krampachtig en behalve wat ongevraagd gemurmel over materiaalkeuze houdt zij haar zwijgen vol. Het ergert me dat ik haar werk nooit eerder heb gezien.

Ik blijf kijken.

Het werk oogt alsof het vanzelfsprekend is.

Er schuilt een mogelijke vriendschap in.

Net zoals alle werken die ik ooit verkocht heb.

Het werk van iemand van de Netwerkgeneratie. Dat klinkt te nostalgisch. Misschien dien ik dit te omschrijven als 'prille neo-Netwerk'. Ik onderdruk een grijns. Maakt niet uit. Minstens drie mensen duiken op in mijn hoofd die ik met dit kunstwerk gelukkig zou kunnen maken. Ik zie hun contactgegevens geprojecteerd op al dat roze.

Het past.

En het maakt me kregelig als een afgewezen minnaar. Willem heeft duidelijk niet de minste intentie om haar werk te verkopen. Hij zou niet weten aan wie. De manier waarop hij naar haar kijkt, doet vermoeden dat hij vanmorgen rechtstreeks vanuit haar bed hierheen is gekomen.

Het meisje Daniëlla laat uiteindelijk uit haar mond tui-melen: 'Dit werk gaat over een lang vervlogen tijd, een tijd toen de menselijke vorm nog niet bestond, maar het bewust-zijn wél.'

'Het bewustzijn wél?'

Ze knikt.

Ik prop mijn mond vol bruschetta en geef hopelijk daarmee aan dat ik haar werk, haar wezen, ja dat hele bewustzijn en haar Netwerkprofiel in één hap verzwelg.

En meteen daarna heb ik spijt.

Een benepen krak in mijn mondholte geeft aan dat ik de afspraak met de tandarts niet had mogen negeren.

‘Sterk’, geef ik toe. Maar zelfs dat bezweert helemaal niets.

Mijn moeder krijgt dus haar zin. We zullen mijn grootmoeder bezoeken. Ik weet dat ze niet alleen wil zijn in het oog van de storm. Ik zal mij onderwerpen aan wat ik moet zien, zin of geen zin. Maar niet alleen. Ja, het kostte best moeite om Angelo mee te krijgen. Hij lag opgevouwen in een leunstoel, zijn haar lag als aan vaatdoek voor zijn ogen. En toen hij eindelijk luid blies bij wijze van ‘oké dan, als jij het zegt’, was het nog een uur wachten. Hij wilde onverwijld de badkamer in. Haar wassen, beweerde hij.

Nu kijkt hij met doffe ogen toe terwijl ik onze fietsen aan elkaar vastketen.

Ik herhaal: ‘Kwartiertje, meer niet.’

We stappen het ziekenhuis binnen.

Mijn familienaam schijnt het meisje aan de balie niets te zeggen terwijl ze naar haar scherm kijkt. Ze verzoekt me om even in de lens te kijken. Mijn iris wordt gescand. Ze glimlacht. Ze heeft het blauw-witte insigne van de Zusters van het Heilig Kruis smaakvol vastgepind aan haar blouse. Weer zo iemand. Insignes en religieuze parafernalia worden meestal getoond bij wijze van verzet, zo schreef onlangs een trendwatcher. Iets bijt zich in me vast. Kruis of niet, ze doet me denken aan een meisje met steil haar dat een actualiteitenmagazine presenteert op de vijfendertigste doelgroepen-zender. Ze oogt als iemand die zichzelf iedere ochtend tot arbeidsvreugde verplicht en die enkel psychologische problemen ervaart wanneer ze zich realiseert dat niet iedereen zo hard en met eenzelfde overgave werkt. Ik zie haar huilen in een schuimbad omgeven door flesjes shampoo en haar-

balsem; op het voeteneind staan theelichtjes, die ze enkel gebruikt wanneer ze troost behoeft. Ik zie haar in soapseries en in reclamefilmpjes. Ze is een poortwachter, geen verpleegster. Ze hoeft niet te weten wat zich aan de andere kant van haar balie afspeelt. Ze kan net zo goed een actualiteitenmagazine presenteren vol nieuwtjes en meninkjes, die als een eindeloze scroll over haar contactlenzen lopen. Het maakt niet uit wat ze doet, waar ze staat, voor wie ze werkt. Ze draagt een insigne omdat elk meisje zoals zij dat nu weer doet, omdat het retro is. Achter haar zijn verdwaalde zielen opgesloten. Mijn grootmoeder is een van hen.

Ik voel me ertoe aangezet om me even onthecht als dat professionele baliemeisje te voelen. Alsof men altijd op deze zelfde manier raaskallende bejaarden bij elkaar gedreven heeft tussen witte muren. Weer iets wat ik zou kunnen meenemen in het arkverhaal. Wie valt uit de boot, wie niet? Levert het iets op om het thema zo breed te maken? Strategisch gezien zou het dan niet slecht zijn om een bejaarde kunstenaar in de tentoonstelling op te nemen bij wijze van statement. Ik ken er slechts twee of drie die zouden kunnen passen in het geheel dat ik voor ogen heb. Ik denk vooral aan iemand die Aldo heet en die mijn goede zorgen al lang heeft ingeruild voor een galerie in de stad waar hij woont. Ik dien zijn naam meteen te lanceren bij Pluim, geen idee of hij hem zelfs kent. Ja, Aldo is perfect om weer op te vissen. Ik zie het voor me. Dat zal werken. Heerlijk overigens om te voelen hoe de toevalligste gedachten vruchtbaar blijken wanneer er weer een project in het verschiep ligt. Het is alsof je weer een contract krijgt aangeboden met de wereld die je omgeeft. De sluier wordt opgeheven. Kunst is het enige wapen tegen een al te achteloze vervreemding. En hoe stralend het baliemeisje ook lacht, ze staat aan de rand van een vergeetput met bezoeken.

De deuren van de lift gaan open op de derde verdieping en er wordt mij meteen een blik gegund op zaal twee, die met glazen deuren van de gang is afgesloten. Mijn zoon wordt heel stil en ik weet meteen dat mijn moeder gelijk had. Hij had beter thuis kunnen blijven. Ik blijf een gespleten vader, het maakt niet uit of hij nu al bijna volwassen is of niet. De ene vader wil hem alles tonen alsof niets in de wereld hem ooit nog tot wanhoop mag drijven, de andere wil hem nog steeds behoeden. Even overweeg ik om samen met hem gewoon weer de lift in te stappen, maar de vragende blik van het baliemeisje zou een uitleg verlangen die ik niet meteen kan geven zonder mij kwetsbaar op te stellen. Ik haal diep adem en duw de codekaart in de gleuf. Een groene lichttong likt droog over mijn oog.

Aan weerszijden van de tweede zaal op de derde verdieping staan stoelen. De patiënten zitten naast elkaar, elk van elkaar afgesneden in zijn of haar wereld. Een man in pyjama en ochtendjas probeert onophoudelijk een pantoffel op zijn hoofd te zetten. Een vrouw zit te kwijlen met haar benen open, en iets kaals en tandeloos waarvan ik het geslacht onmogelijk kan bepalen, probeert mijn zoon aan te klampen met een terminaal ogend knuffeldier. Ik zie Angelo denken dat hij die joint toch beter niet had kunnen oproken onder de ventilatie van de badkamer. Flipmoment. Hij is niet alleen. Ik ben opgelucht een gediplomeerde verpleger te mogen begroeten. Hij knikt wanneer hij de naam hoort en kondigt aan dat zij achteraan zit, op haar kamer.

Ze zit op de rand van het bed, nerveus wiegend met haar benen. Ooit was ze elegant en immer trots op haar verzorgde haarsnit. Ooit gaf ik haar – ik was toen net zo oud als Angelo – een romandeel van Proust als verjaardagscadeau. De familieleden lachten besmuikt toen zij het ca-

deapapier van het boek scheurde. Jeugdige overmoed. Ze achtten het belachelijk dat ik me op de kap van dat eenvoudige mens zo profileerde als een belezen snotaap. Zonder twijfel hadden al die ooms en tantes gelijk. Maar tot ieders verbazing las mijn grootmoeder wat ik zelf nog steeds, op enkele bladzijden na, ongelezen heb gelaten. Misschien was haar lezen aanvankelijk een bewijs voor haar onvermijdelijke liefde voor mij. Misschien was het evenzeer omdat ze een geheimtaal vermoedde tussen ons beiden. Een maand na dat geschenk bezocht ik haar weer. Ik schaamde me toen ze met onvaste stem en vol trots passages begon voor te lezen alsof dit boek het enige was, het absoluut enige dat een diepe begeestering bij haar had teweeggebracht, een draak die uit een duistere grot was gelokt. Ze begon me vanaf toen keukengeheimen toe te vertrouwen en van haar mocht ik vernemen wat mensen dreef in onze familie. Het was een gebrek aan spaarkracht, zo kwam ik te weten. Hun drijfveer was verspilling in alle betekenissen van het woord. Haar spaarkracht en haar langetermijnvisie werden dagelijks verloochend. Deze financiële en dus morele onverantwoordelijkheid beperkte zich niet tot de familiekring. De hele wereld was erdoor besmet. Op de duivelse vleugels van het door mij geschonken boek werd zij mijn gids, mijn blik achter de coulissen. Ze leek oprecht vriendelijk voor eenieder, maar achteraf corrigeerde ze hen stuk voor stuk ten behoeve van haar kleinzoon, steeds met een knipoog naar wat Proust haar blijkbaar had voorgedaan. 'Ze is te dik', kreeg ik te horen over een nicht. Niet haar lichaamsgewicht was een probleem en evenmin maakte mijn grootmoeder zich bezorgd over haar gezondheid. Dikheid was een gevolg, een openlijk bewijs van het gebrek aan discipline en langetermijnvisie. Wie te veel eet, is weinig spaarzaam. Wie ongezond eet, vergeet zichzelf. 'Hij kan het niet', fezelde ze dan weer over de plaatselijke bankdirecteur, die haar nog maar net met drie kussen

had begroet en zich bijna ijlend van bewondering had geuit over de gouden broche die ze als een oorlogsveteraan had opgespeld. 'Hij kan het niet'... Ook dat kon maar één ding betekenen: gebrek aan spaarvermogen. Wanneer ze weer iemand op een volstrekt precieze manier van een plaats had voorzien in de porseleinkast van mijn kinderziel, nipte ze in het ijle, als bij het nuttigen van een glaasje port. Ze wijdde me in achter haar façade van een doodnormale huisvrouw: perfect gekleed in een zelf vervaardigd mantelpakje à la Chanel wanneer ze naar de bakker ging, maar met een stukgewassen keukenschort en pantoffels aan in de keuken - een opgebrande dienstmeid in haar eigen imposante, naar boenwas ruikende huis. Aan de keukentafel deed ze alsof ze voortdurend door grote ramspoed geteisterd werd, waardoor ze zich elk moment van de dag diende weg te cijferen. Ze maakte me keer op keer duidelijk dat haar nakomelingen haar offers waren vergeten of met spilzucht hadden beantwoord.

'Ze verdoen hun leven...' had ze me toevertrouwd, 'Ze verdoen hun tijd hier. Geen van hen ziet nog waar het over gaat, waar het altijd over ging. Het is zoals in dat mooie lied dat ik altijd voor jou gezongen heb: "Geef uw dagen zin, dan heeft het leven waarde." Snap je wat ik zeg? Ja, ik zie het aan jouw ogen, jongen. Jij snapt wat ik zeg.' En dan klopte ze op de rug van nog maar eens een romandeel van Proust dat ze bij de bibliotheek had geleend.

Soms meende ik een monster te hebben geschapen. Af en toe vroeg ze of ik zelf passages wilde voorlezen. Telkens knikte ze goedkeurend alsof wat ze hoorde bevestigde hoezeer haar innerlijke overtuigingen klopten met wat die voor mij onbegrijpelijke auteur ooit aan het papier had toevertrouwd. En telkens voelde ik dat mij nog veel meer ontging.

Ik was niet alleen.

Haar wrok jegens de rest van de familie bleef onopgemerkt.

‘Niet te geloven’, zei mijn moeder ooit, ‘dat die vrouw geboren is onder het sterrenteken van de Leeuw. Zo’n lief mens...’

Voordat ze werd opgenomen, noemde iedereen in de familie haar de ‘bijkoningin’. Het was een bijnaam die ze zichzelf had opgelegd. Alleen ik begreep de grap.

En nu? Geen grap of onbegrepen sardonische zelfspot meer. Daar is hier geen ruimte voor. Hier heerst iets anders. Haar ogen staan donker en toch herkent ze mij vrijwel meteen. Mijn slordige zoon boezemt haar angst in en ze wil pas iets zeggen wanneer hij zich op een stoel uitstrekt als een ongewerde schelm. Zijn vingers gaan al over het toetsenbord van zijn mobiel. Nee, hij is hier niet. Hij is het liefst nergens. En in dit geval begrijp ik het volkomen.

Ze wenkt me en geeft te verstaan dat ik naast haar op het bed moet komen zitten.

Ze knikt naar mijn zoon en fluistert: ‘Is hij van haar?’

‘Van mij ook’, fluister ik terug.

‘Triest...’ Dat zegt ze luid.

Mijn zoon kijkt niet op, schudt zijn hoofd en mompelt: ‘Jesus fucking Christ.’

‘Maar je moet erdoor, jongen... je moet erdoor.’

‘Door wat?’

Ze knipoogt. Dat deed ze vroeger nooit. Obsceen.

‘Ze is fors, hè? Sterk is ze...’

Ze toont haar spierballen. Verslenste armen met nauwelijks spanning erop.

‘Je bent altijd sterk geweest...’

‘Amanda...’

Nu kijkt mijn zoon wel op. En ik ook. Ik heb haar nog nooit de naam van de moeder van mijn kind horen uitspreken. De blik van mijn zoon doet haar bijna blozen. Mij ook. Ineens, oplichtend door een dikke laag van arrogantie: verwondering.

‘Ssst... we moeten stil zijn.’

‘Oké’, fluister ik terug.

Ik doe luchtig. Ik ben niet luchtig.

‘Ik word niet gespaard, jongen.’

Met een fluisterstem beschuldigt ze de verplegers. Overal zijn er camera’s. Ze wijst naar hoeken, maar ik kan er geen enkele bespeuren.

‘En ’s nachts komen de beesten.’

Ik zet me schrap en zeg dat een goede nachtrust een zegen is.

‘Een behaard zwijn loopt hier zomaar rond wanneer het licht uitgaat. Het is alsof je moet slapen in een donker bos. Je ziet ze niet, maar je hoort en ruikt ze wel. Ze denken dat ik niet meer uit mijn woorden kom. Maar ik houd me geïdentificeerd, dat snap je toch? Zal ik een geheim verklappen?’

Ik knik tegen beter weten in.

‘Ik word beter.’ Ze kijkt me trots aan. ‘Ja ja, ik word beter. Maar dat mogen ze hier niet weten. Ze willen dat ik blijf, want ze willen ons geld. Dat wilt iedereen altijd, dat weet jij ook. Maar als je eenmaal op deze plek terecht komt, melken ze je leeg zonder dat je je nog verzetten kunt. Zo zit het in elkaar. Je vecht heel je leven lang om alles zo goed mogelijk bij te houden wat je bij elkaar hebt weten te krijgen. Maar uiteindelijk maakt het toch niets uit. Uiteindelijk kom je hier terecht en ben je een domme koe met zuignappen aan haar tepels.’ Ze houdt haar handen voor haar borsten alsof ze zo de drainage van spaargeld verhinderen kan.

Het woord ‘tepels’ uit haar mond te moeten vernemen is over de rand van het draaglijke. Ik hoest.

Mijn zoon heeft nu een restje aangekoekt vuil gevonden tussen het staal van de leuning en het plastic zitje van zijn stoel en peutert eraan in de hoop dat het hem wat afleiding brengt. Totale gêne.

Ik slik, wijs naar buiten en zeg: 'De zon doet goed haar best vandaag.'

Mijn grootmoeders gezicht breekt open in een glimlach. 'Ik ben blij dat je me komt halen. Help me even met aankleden.'

Mijn zoon schraapt zijn keel.

Ze verstart.

Ik kijk naar hem.

'Sorry', zegt zoonlief. 'Doe maar alsof ik er niet ben.'

Ik grijns terug, voel me meteen een verrader.

Ze fluistert dat ons een verrassing wacht. 'In een van de kasten die jouw moeder van mij heeft afgepakt, zitten diamanten verborgen.'

'Diamanten...'

'Van joden die mijn vader ooit geholpen heeft. Je weet wel wanneer. Heb ik je dat nooit verteld? Diamanten van joden... In een van die kasten bewaard. Nooit uitgegeven. Vader wilde het niet. Iedereen is ondertussen al dat soort dingen al lang vergeten. Diamanten. Nu kan het. Een appeltje voor de dorst. Dom ben ik niet. Nooit geweest.'

Die kasten waar ze het over heeft, heb ik nog helpen verhuizen naar de flat van mijn moeder. We droegen de geur van ouderdom en verval mee de woonkamer in. Mijn moeders stem klonk grimmig terwijl ze bij wijze van exorcisme met een plumeau over de kraaknette meubels ging. 'Je kunt niet alles op straat gooien.' Dat was een treurige dag. Maar de gedachte dat een van die massief eiken monsters alsnog een schat zou herbergen, is nog treuriger.

Ik sta op en zeg dat ik haar niet kan meenemen, dat ik geen auto meer heb, enkel een fiets.

'Iemand moet voor je zorgen', zegt ze.

Ik zeg dat ik voor mezelf kan zorgen. Echt waar. Ik hoor Angelo gnuiven. Die jongen kan dat in alle mogelijke varianten.

Ze zegt niets meer.
In haar ogen glanst het verraad.
'Donald?'

In de deuropening staat een kunstenaar in verplegersuniform.

Dit lijkt in scène gezet.

Mocht God bestaan, Hij zou een dramaturg zijn. 'Godin', zou Amanda vrijwel onmiddellijk hebben verbeterd. Een man als Opperwezen ontbeert volgens haar een gevoel voor humor.

Ik kijk naar Dennis.

Dat heet voorzienigheid.

Dat heet toeval.

Ik druk een kus op het afgewende hoofd van mijn grootmoeder. Ik weet niet wie ik achterlaat, maar wel wat. Ze zegt niets meer. De plotselinge verschijning van de verpleger heeft haar van elk woord beroofd. Ik probeer haar blik nog te vangen. Maar het is te laat. Ze herkent me niet meer. Ik word een schim tussen alle andere schimmen.

Genoeg. Laat dit volstaan. Laat dit betekenen dat ik mijn plicht vervuld heb.

'Wat een toeval', zeg ik tegen Dennis en ik volg hem haastig door de gang, met mijn zoon achter me aan slenterend. Dennis is een van de meest gedreven kunstenaars van zijn generatie. Ik ontmoette hem voor het eerst in een tent, samen met de vrienden van Amanda, die hij nauwelijks leek te kennen. Midden in de tent zat een sjamaan. Daarna deed Dennis een performance die ik nooit zal vergeten. En dat was nog maar het begin. Iedereen wil hem, maar ik kén hem. Wanneer ik aan een ark vol kunst denk, duiken enkele schetsen van hem op in mijn hoofd. Het zijn mensen zoals hij die Pluims stoutste verwachtingen zouden kunnen overtreffen.

'Jouw grootmoeder?' vraagt hij.

Ik zucht.

Zijn uitpuilende ogen staan wat dof. Zijn lusteloze dreadlocks en de schrielheid die verborgen zit onder het wit van zijn uniform, zijn misleidend. De slungel in hem is nog niet helemaal verdwenen, ook al schat ik hem nu eind dertig. De laatste keer dat ik Dennis zag, had hij een overrompelende installatie gemaakt in het midden van een winkel-wandelstraat. Een klein bescheiden kerkhof van oude hospitaalspullen prijkte te midden van een kopende massa. Elke kast, infuus of bedpan was van gracieuze hiërogliefen voorzien. Boven op die berg van spullen stond hij, met een hertengewei op zijn hoofd, en met zijn pezige armen naar de hemel geheven. Voorbijgangers bleven stilstaan, namen hem in zich op. Niemand lachte, riep of werd woest. Het werk was van een verbijsterende schoonheid, van een engagement dat mij de adem afsneed. Het duurde een kwartier voordat twee politieagenten een proces-verbaal begonnen op te maken. En die nacht sliep ik nauwelijks. Het werk wenkte me, liet me jagen als een vos, deed me rotte bladeren ruiken en de koude aarde van Europa voelen. Ooit komen alle beesten weer spoken. Ooit volgt er een rekening. Ooit worden we op de hoorns genomen van een voorhistorisch dier.

En nu ruikt hij naar Berlijn, naar het betere verhaal dat ik aan de hand van zijn werk zou kunnen vertellen. Dennis draagt het parfum van een overwinning. Zelfs daar, nee, vooral daar zou hij kunnen inslaan als een bom. Wie weet zou zijn werk Pluim ertoe kunnen bewegen om Dark Master te vergeten. Met hem is het verhaal van de ark die ik voor ogen heb compleet.

Je voelt zoiets niet.

Je weet het.

We bereiken het einde van de gang.

‘Ze zal waarschijnlijk beter worden’, zegt Dennis uiteindelijk.

‘Wie?’

‘Je grootmoeder. Er zijn nu nieuwe medicijnen. Heb je dat nieuws niet gevolgd?’

‘Het is me ontgaan, man. Kunst, kunst en nog eens kunst.’

‘Pillen op basis van een stof die ze uit sneeuwkllokjes hebben gedistilleerd. Ongelofelijk. Het heeft het tegenovergestelde effect van wat datura veroorzaakt. Brengt het geheugen terug.’

Ik kijk achterom. Mijn zoon beweegt zich traag en bevindt zich buiten gehoorsafstand.

‘Dat spul waar je op kunt trippen? Was dat wat jij en ik... of was dat toen iets anders?’ O meester, o sjamaan van deze kapotte tijd, sta me toe jouw verhaal te kunnen uitdragen en het palet van je mogelijkheden te kunnen verbreden.

‘Haar nachten zijn nog moeilijk, maar er zijn al spectaculaire resultaten mee behaald. Je zult het zien. De wereld is aan het veranderen. Voor je het weet, heb je je grootmoeder terug zoals ze vroeger was. Bijzonder mens trouwens. Wist ik veel dat jullie familie van elkaar waren!’

‘Ik moet je iets voorstellen!’ zeg ik haastig.

Een oude man metijd uitstaande ogen als van een dier duwt zijn rug tegen een deurlijst en jankt. Dennis legt zijn hand op zijn schouders en drukt zachtjes zijn duim tussen de ogen van de man. Hij fluistert iets wat de bejaarde meteen kalmeert.

‘Zin in een kop koffie, Donald?’

Angelo heeft ons ingehaald. Hij kijkt naar Dennis.

‘Die dreadlocks... echt of namaak?’

Geen dag. Geen nacht. En toch is er duisternis. En toch schijnt de zon. De geeloranje bol is uit elkaar gespat en een sluier van licht is over het doek uitgesmeerd in de rechterbovenhoek. Er heerst geluidloze paniek. Ik tast naar de dik aangezette olieverb en stap in een andere wereld. Er loopt een baan schuin naar de zon. Ik zit op wat een fiets lijkt. Men-

sen roepen naar me zonder woorden. Ik blijf te fietsen naar die kapotte bol. Mijn rechterhand gaat omhoog. Mijn hand wordt een toorts. De vlammen likken, maar doen me geen pijn. Ik fiets naar het stervende licht, opgesloten in een schilderij van een ander. Zonder angst.

Daarna weet ik de slaap niet meer te vatten. Weer niet.

's Ochtends stuur ik Pluim een juichende mail waarin ik meld dat Dennis meedoet aan onze tentoonstelling. Ik houd mijn mailbox een halfuur lang in het oog.

De telefoon gaat. Pluim.

'Geweldig nieuws.'

'Ja.'

'Onverhoopt zelfs. Ik dacht dat hij nogal... op zichzelf gericht was. Zeg ik dat respectvol genoeg?'

'Dat dacht ik ook. Het is de eerste keer dat hij zich op deze manier engageert.'

'Zelfs u hebt hem nooit weten te bewegen zijn werk te verkopen. Klopt toch?'

'Hij zei dat hij er eindelijk klaar voor was, dat hij in feite aan het wachten was op mensen zoals wij. Dat bewijst dat u gelijk hebt, Pluim. De tijd is er rijp voor.'

'En hij is bij wijze van spreken de Aboriginal der Aboriginals. Vergeeft u mij dit grapje, mijn enthousiasme is groot.'

'Blij dat te horen.'

'Het is niet onaardig bedoeld, maar u weet ongetwijfeld wat ik ermee zeggen wil...'

'Honderd procent.'

'Al nieuws over Dark Master?'

'Dat wordt moeilijk.'

'Ik heb mijn mensen er ook op gezet. Komt wel. Voelt u de energie?'

Over de titel van de tentoonstelling die ik heb voorgesteld, zegt hij niets.